
kisdobos
1980. MÁRCIUS
Három
nemzedék
napja

1848 DICSŐ MÁRCIUSOK 1919

Nagyapáink és apáink,
Mig egy század elhaladt,
Nem tevének annyit, mint mink
Huszonnégy óra alatt.

Petőfi Sándor

Vörös csillag, ragyogj és trónolj,
mióta ember néz az égre,
vörös csillag volt a reménye.

Ady Endre

Március 15-én az 1848-as forradalom és szabadságharc hőseire emlékezünk — a „márciusi ifjak"-ra, akik azon a borongós esős napon fényes tetteikkel örök időkre beírták nevüket népünk történetébe. Lerázták hosszú évszázadok igáját, s Petőfi Sándorral, a forradalom lánglelkű költő-vezérével világgá kiáltották: „Rabok tovább nem leszünk!" A másfél évig tartó szabadságharcban sok drága vér hullott e földön, melyen élünk, hazánk függetlenségéért, boldogabb jövőjéért. A harcban részt vettek az akkori gyerekek is, ők verték a dobot, mely rohamra küldte a sereget. A mai kisdobosok tőlük kapták nevüket s a névvel együtt egy nagy eszmei örökséget: tenni, áldozatosan dolgozni a hazáért, hogy fennmaradjon kivívott szabadsága s boldog legyen a benne élő nép.

Március 21-én a Magyar Tanácsköztársaság kikiáltásának hatvanegyedik évfordulóját ünnepeljük. Az 1848-as forradalom leverése után a Tanácsköztársaság dicső harcosai emelték ismét magasra hazánkban a szabadság, a haladás, a forradalom zászlaját. A dolgozó népé lett az ország, amelyben új rend született. Ennek lényege: minden ember annyit ér, amennyit munkájával — eszével és két kezével — kiérdemel. Sajnos, a Magyar Tanácsköztársaságot, megszületése után 133 nappal az imperialista hatalmak katonai túlereje megdöntötte. A szabadság napja — most már véglegesen — csak 1945-ben köszöntött ránk. Az azóta eltelt 35 esztendő fényesen bizonyítja a szabadság éltető erejét: évről évre szebb, boldogabb, virágzóbb lesz hazánk.

Pártunk XII. kongresszusa az idei márciust még külön is emlékezetessé teszi. A kongresszus a gyerekek számára is fontos esemény, hiszen ezen a tanácskozáson a magyar kommunisták az ország jövőjéről döntenek. Ezért intézett felhívást a VII. országos úttörőparlament a csapatokhoz: a pártkongresszus és a felszabadulás 35. évfordulója közötti időszakban minden csapat rendezze meg a HÁROM NEMZEDÉK NAPJÁT. Az ország milliónyi kisdobosa és úttörője tegyen bizonyságot arról, hogy méltó akar lenni népünk forradalmi múltjához.

Várnai Zseni: „NYOM-OLVASÓK" (részlet)

Utat törtünk irdatlan rengetegben,
kígyók, hiénák, tigrisek között,
kígyó megmart és ág megtépett minket,
mérges nyílvessző járta szíveinket,
s fölöttünk csak egy csillag őrködött.

Higgyétek el, nagy út volt ez idáig,
sokan elhulltak, de ki megmaradt
élő tanúnak, új kor harcosának,
még mindig ád, és ád az új világnak,
így őrizzük a tiszta sugarat.

Nyom-olvasók, hát lépjetek nyomunkba,
az út ma már nem oly nagyon nehéz,
tanulni kell a múltból a jövőért,
megküzdeni az igazért, a szépért...
ifjú erőnkhöz méltó küldetés.

Ti veszitek kezünkből át a fáklyát,
ti új staféták, zsenge harcosok...
nyomunk mutatja majd az út irányát,
de bennetek új kor feszíti szárnyát,
s a béke tiszta lángja fellobog!

A legragyogóbb esős nap

Amilyen közelről csak lehet

— A szerda, ugye, eddig közönséges hétköznap volt? Legyen a mai egészen különleges: ünnepeljünk! — kezdtem mindjárt a dolgok közepén. Az őrs erre egyetlen kérdőjellé változott, én meg folytattam: — ünnepeljük a hajdani márciusi ifjakat, azokat, akik 1848. március 15-én a „sokaság" vezérei voltak.

A beszéd elmarad

A társaság kissé megmerevedett.

— Ne vágjatok ilyen megilletődött képet! Az ünnepi beszéd elmarad. Nem csupán azért, mert közeledik az iskolai ünnepség, amelyen valamennyien hallgatók leszünk. Azért nem vállalom a 48-as forradalom és szabadságharc eseményeinek ismertetését, mert azt szeretném, ha most, itt, együtt csak egyetlen nap, a legnevezetesebb nap eseményeit pillanthatnánk meg, amilyen közelről csak lehet.

— Jó, jó, de hogyan? — türelmetlenkedett Magyar Gyuri, és éppen belekezdett volna kérdésének rekedtes kibővítésébe, amikor Kis Szilvi sötét szemének csitító pillantásával találkozott.

— Gyuri kíváncsisága jogos — siettem a válasszal. Nekem is sok fejtörést okozott, hogyan kerülhetnénk mi, a késői utódok — egyben maroknyi őrs — a hajdani események közelébe. Megvallom, nem egyedül találtam meg a megoldást. Édesapám adta kezembe Petőfi Sándor prózai művei című kötetét — kérdésemre a feleletet. A naplók, útirajzok és életrajzi jegyzetek olyan frissek voltak, mintha valamennyit tegnap írták volna. Nagy-nagy gyönyörűségem telt olvasásukban. S akkor azt mondtam: megvan! Számoljon be a fényes nap eseményeiről maga Petőfi Sándor. Hiszen nála szebben, pontosabban ugyan ki tehetné? (Bár apukám mondta, hogy Jókai Mór, a nagy regényíró is megörökítette a szabadságharc történetét.) (Én el is határoztam, hogy elolvasom, de még nem jutottam hozzá.)

Most hallgassuk, olvassuk újra együtt, mit írt a naplójába Petőfi Sándor!

„Pest, március 17. 1848.

A tűzokádó hegy közepébe kellene

Szétosztják a Nemzeti Dal cenzúrázatlanul kinyomtatott példányait

tollamat mártanom, hogy napjaimat, napjaim gyötrelmeit leírhassam! Így vártam a jövendőt...

Egy Pesttől távol eső megyében utaztam, s ott egy fogadóban lepte... rohanta meg a hír szívemet, fejemet, lelkemet, idegeimet.

Viva la république! — kiálték föl...

Nyakra-főre siettem a fővárosba... reszketve, lélekzet nélkül értem haza..."

„Mit kell tenni?"

„Általános volt a lelkesedés, de még semmi nem történt... Az országgyűlés igen szépeket beszélt, de a beszéd, bár milyen szép, csak beszéd és nem tett. Pesten március 14-én az ellenzéki kör gyűlést tartott, mely ősi szokás szerint eredménytelenül oszlott szét. E gyűlésben indítványoztatott, hogy a tizenkét pont petícióképpen fölnyújtassék a királynak, mégpedig rögtön, de az akkor virágzott szellem Pontiustól Pilátushoz akarta vinni a dolgot... Egyébiránt jó, hogy így történt... micsoda nyomorúság, kérni akarni, midőn az idő arra int, hogy követelni kell, nem papirossal lépni a trón elé, hanem karddal!...

Én nem voltam jelen az ellenzéki kör gyűlésén. Akkor este Jókai mondta el eredményét vagyis eredménytelenségét...

Az éj nagy részét ébren töltöttem feleségemmel együtt, bátor, lelkesítő, imádott kis feleségemmel... Azon tanácskoztunk, mit kell tenni? mert az határozottan állt előttünk, hogy tenni kell, és mindjárt holnap... hátha holnapután már késő lesz!"

„...én csak arra vagyok hivatva, hogy az első lökést tegyem. Holnap ki kell vínunk a sajtószabadságot! és ha lelövöldöznek? isten neki; ki várhat ennél szebb halált?

E gondolattal aludtam el. Korán reggel az ifjak kávéházába siettem. Az úton Vasvári Pállal találkoztam, mondtam neki, hogy menjen Jókaihoz, s ott várjanak meg együtt engemet. A kávéházban még csak néhány fiatalember volt, kik nagy búsan politizáltak. Bulyovszki Gyulát, ki közöttök volt, meghítam Jókaihoz, a többieknek meghagytam, hogy az érkezőket tartsák itt, míg vissza nem jövünk."

A szurony kiröpült

„Hazamenvén, előadtam szándékomat a sajtó rögtöni fölszabadításáról. Társaim beleegyeztek. Bulyovszki és Jókai proklamációt szerkesztettek. Vasvári és én föl s alá jártunk a szobában. Vasvári az én botommal hadonászott, nem tudva, hogy szurony van benne; egyszerre kiröpült a szurony egyenesen Bécs felé, anélkül, hogy valamelyikünket megsértett volna.

— Jó jel! — kiáltánk föl egyhangúlag.

Amint a proklamáció elkészült, s indulófélben voltunk, azt kérdém, micsoda nap van ma?

— Szerda — felelt egyik.

— Szerencsés nap — mondám —, szerdán házasodtam meg!

Lelkesedéssel és a sors iránti bizalommal mentünk vissza a kávéházba, mely már tele volt ifjakkal. Jókai a proklamációt olvasta föl, én nemzeti dalomat szavaltam el; mind a kettő riadó tetszéssel fogadtatott.

(A nemzeti dalt két nappal előbb, március 13-án írtam, azon lakomára, melyet az ifjúság március 19-én akart adni...)

A kávéházban azt határoztuk, hogy sorra járjuk az egyetemi ifjúságot, s majd teljes erővel kezdjük meg a nagy munkát. Először az orvosokhoz mentünk. Szakadt az eső, amint az utcára léptünk, s ez egész késő estig tartott, de a lelkesedés olyan, mint a görögtűz; a víz nem olthatja el.

Az orvosi egyetem udvarában ismét fölolvasta Jókai a proklamációt és én elmondtam a nemzeti dalt. Innen a mérnökökhöz, ezektől a szemináriumba a jogászokhoz vonult a számban és lelkesedésben egyaránt percenként növekedő sereg. A szeminárium csarnokában elénk állott egy professzor, és ezt mondta nagy pátosszal:

— Urak, a törvény nevében...

Többi szavait elnyelte a sokaság mennydörgő kiáltása... A jogászok rohantak ki az utcára, hogy velünk egyesüljenek... Jókai ismét fölolvasta a proklamációt s a tizenkét pontot s énvelem elszavaltatták a nemzeti dalt. Mind a kettőt fanatikus lelkesedéssel fogadták, s a refrénben eljövő „Esküszünk"-öt mindannyiszor visszaharsogta az egész sereg, mely a téren állt."

Cenzorhoz, soha!

„Most menjünk egy cenzorhoz, és vele írassuk alá a proklamációt és a nemzeti dalt! — kiáltott valaki.

— Cenzorhoz nem megyünk — feleltem —; nem ismerünk többé semmi cenzort, el egyenesen a nyomdába!

Landerer nyomdája legközelebb volt hozzánk, odamentünk. Jókait, Vasvárit, Vidácsot és engem neveztek ki küldöttnek, hogy a sajtót lefoglaljuk. Mi megtettük azt a nép nevében, s a tizenkét pontot és a nemzeti dalt rögtön nyomni kezdték. Ezalatt kinn lelkesítő beszédeket tartottak Egresi Gábor, Degré, Vasvári, Jókai stb. Délfelé elkészültek a nyomtatványok s ezrenként osztattak szét a nép között, mely azokat részeg örömmel kapkodta. Délután három órára gyűlést hirdettünk a múzeum terére s a sokaság eloszlott.

A szakadó eső dacára mintegy 10 000 ember gyűlt a múzeum elé, honnan közhatározat szerint a városházához mentünk, hogy a tizenkét pontot magokénak vallják a polgárok is, és velünk egyesüljenek. A tanácsterem megnyílt, s megtelt néppel először. Rövid tanácskozás után a polgárság nevében aláírta a polgármester a tizenkét pontot, s az alant álló sokaságnak az ablakból lemutatta. Óriási kitörése a lelkesedésnek!

...Egyszerre az a hír szárnyal, hogy katonaság jön... körülnéztem, hogy az arcokat vizsgáljam..., egyetlenegy ijedt arcot sem láttam...

— Budára, Budára!... a helytartótanácshoz!... nyittassuk meg Stancsics börtönét!... Budára!

Ezek voltak a nép leginkább és legtöbbször hallható kiáltásai. Végre választmány neveztetett ki Budára menendő... A választmány tagjai: Egresi Sámuel, Gyurkovics Máté, Irányi Dániel, Irinyi József, Kacskovics Lajos, Klauzál Gábor, Molnár György, Nyári Pál, Petőfi Sándor, Rottenbiller Leopold Staffenberger István, Tót Gáspár, Vasvári Pál."

A tanács sápadt vala

„A választmány legalább húszezer ember kíséretében fölment Budára a helytartótanácshoz, és előadta kívánatait. A nagyméltóságú helytartótanács sápadt vala és reszketni méltóztatott, és ötpercnyi tanácskozás után mindenbe beleegyezett. A katonaságnak kiadatott a tétlenség iránt a rendelet, a cenzúra eltöröltetett, Stancsics börtönajtaja megnyílt. A rab írót diadallal hozta át a töméntelen sokaság Pestre.

Ez volt március 15-e. Eredményei olyanok, melyek e napot örökre nevezetessé teszik a magyar történetben... kezdetnek nagyszerű, dicső. Nehezebb a gyermeknek az első lépést megtennie, mint mérföldeket gyalogolni a meglett embernek."

— De az én apukám mondta, hogy a 48-as forradalom és szabadságharc elbukott. Igen, így mondta, még gondolkoztam is, vajon miben bukhatott el — törte meg a rövid csendet Bali Csabi.

— Az árulás és az idegen túlerő rettentő kövében. Azt a követ sem átlépni, sem kikerülni nem lehetett. Pedig a forradalom és a magyar szabadság hívei mindent megpróbáltak. Petőfi Sándor maga is fegyverrel küzdött a nemzet szabadságáért. A segesvári csatában esett el csaknem félezer névtelen hőssel együtt 1849. július 31-én.

— Az unokatestvérem történelemkönyvében 1848-nál Kossuth és Görgey neve is szerepelt — szólt Szakács Laci.

— Igen. Az ő nevüket is számontartja a történelem. Sőt, tetteik értékét is mérlegre teszi. Megtanuljuk majd az iskolában.

Szobrok napsütésben

— Most pedig, ha akarjátok, sétáljunk egyet. Menjünk el a Magyar Nemzeti Múzeum parkjába.

— Gyerünk — egyezett bele a társaság, de semmi üdvrivalgás, mint máskor, ha kiszabadulhatunk a falak közül.

Csak nem riasztja őket a márciusi szél? Hiszen egyébként remek az idő.

— Kár, hogy nem esik az eső — felelt ki nem mondott kérdésemre Ördög Ildi, akit a többiek kissé érzelgősnek, ők úgy mondták, túl romantikusnak tartanak. Ám ezúttal nem hurrogta le senki. Ildi és a többiek ugyanazt gondolták:

— Jó lenne bőrig ázni, és arcunkba csapkodó esőben, gyalog tenni meg az utat a múzeumkertbe, aztán meg át, Budára. Jó lenne a fák közt álló szoboralakok helyett az élő hősökkel találkozni...

De most 132 esztendővel öregebb a föld, mi tízen még csak gyerekek vagyunk, egyetlen felhő sincs az égen és soká, soká leszünk még ifjak. Március 15-ig majdnem egy egész hétnek kell eltelnie. Szerencsére ma is szerda van, és tudjuk, hogy szobrokon kívül találunk majd a múzeumkertben egy nevezetes fát. Egy juharcsemetét, amely az úttörőmozgalom 25. születésnapján került földbe. Akik a forradalmi hagyományok tiszteletére ültették, még élnek, sőt ifjak. Mai, márciusi fiatalok. Alig néhány esztendeje a budapesti, Somogyi Béla úti iskola diákjai voltak.

Máris Mária őrsvezető

Táncsicsot a tömeg diadalmenetben kíséri Pestre

KÁNTOR ZSUZSA

HÁRMASFOGAT

Manapság nem látni olyat. Csak képen. Moziban. Vagy fogatversenyeken. Három paripa egy kocsi előtt. Együtt futnak. Hármasfogat.

— De bizony, hogy látni — mondja az osztályfőnökünk —, nézzétek csak a Pirót, meg két Zsuzsit; ők is mindig együtt vannak, ha esik, ha fúj!

Hát ez igaz. Jóban vagyunk. Hosszú Zsu, Dagi Zsu meg én. Együtt járunk haza. Úszni is együtt, pingpongozni is. Megbeszéljük a világ meg az osztályunk dolgait. Mert mindig történik valami.

Múltkorában éppen velünk. Meg is ijedtem, hogy lesz. Ezután mindig külön futunk, ha esik, ha fúj?

Vagy három hétig úgy baktattunk. Magunkban.

Nem rajtam múlt. Dagi hívott is: gyere már, mi lesz? És a Hosszú Zsu szólt: most miért nem jössz? Veled semmi bajom!

Annál inkább nekem — velük. Összevesztek. Most melyiket válasszam, melyiknek adjak igazat? Egyiknek sem. Mert egyiknek sincs. Egy vacak töltőtoll a hibás.

Hosszú Zsu írta vele az órán a felmérést, és akkor Dagi: add már kölcsön, csak egy percre, na, éppen, hogy a nevemet lefirkantsam.

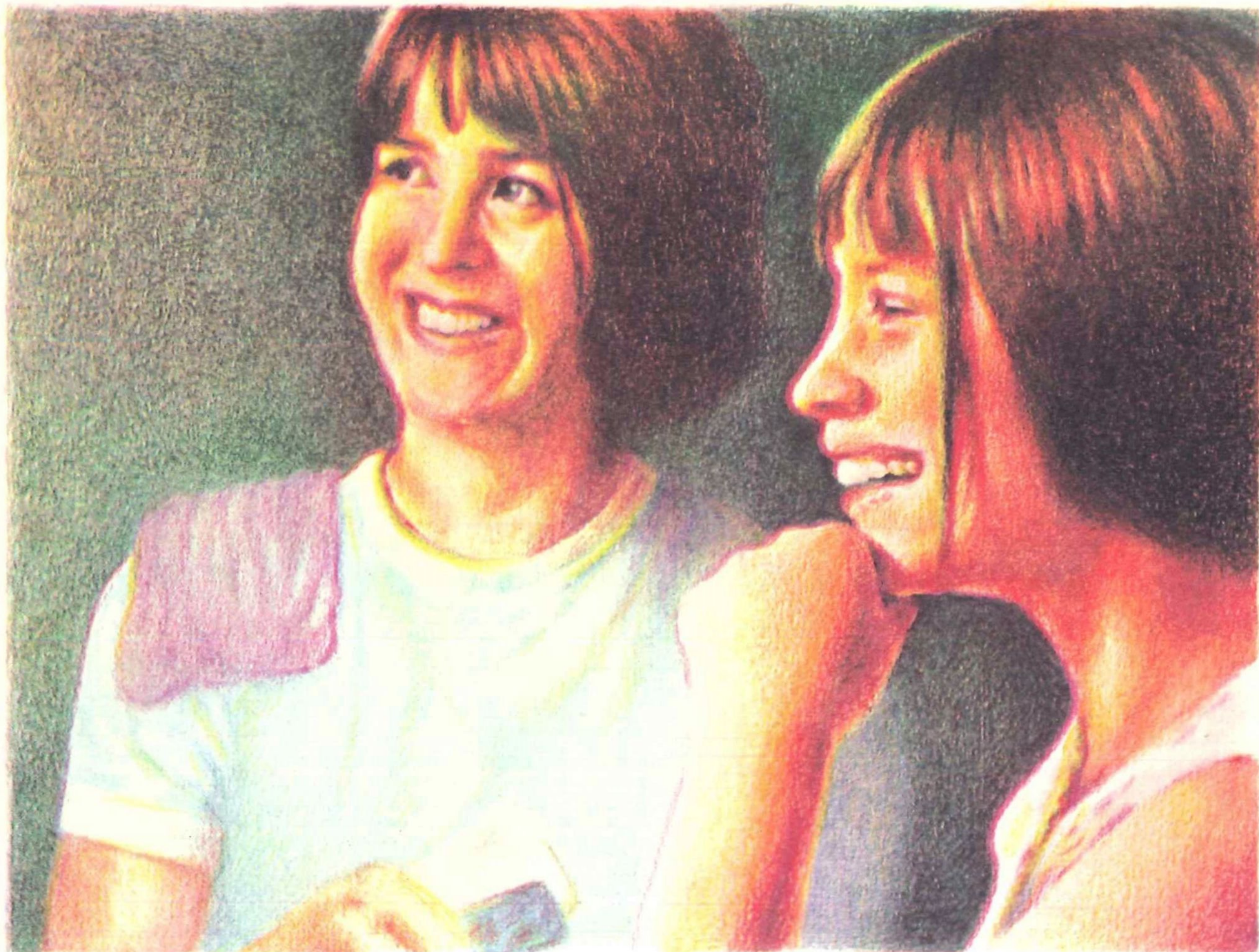
— Én nem, ezt nem, hagyj békén, hiába ugrálsz, úgysem adom!

Dagi Zsu hamar dühbegurul és eljár a keze. A Hosszú előtt meg mindjárt vörösbe borul a világ és küldi vissza légipostán a pofont.

Több szó nem esett köztük.

Fújt a szél, havas eső esett. Esik-fúj. A felmérés mindhármunknak pocsékul sikerült.

Este felszaladt hozzám Dagi Zsu: egy percre kértem azt a tollat, érted, épp csak egy

Szőnyei György rajzai

percre, kipróbálni, ő meg: hogy képzeled! Márkás toll! Láttad volna, hogy felfújta magát!

— Vele beszéld meg ezt a dolgot — mondom —, ne énvelem.

— Én vele többet semmit, soha!

Másnap a Hosszú Zsu jött: ördög vigye azt a tollat, a mamáé, nem is az enyém. Bevágtam a táskámba, kölcsön vettem egy napra, csak azért, hogy szép legyen az a dolgozat. Szép se lett, jó se lett, ránézni is rossz volt. Elrontottam. Még az kell, hogy ezt a tollat is... visszalopom, amilyen gyorsan lehet. De a Dagi az egészből semmit sem értett, csak nyúz, ráncigál: add ide! Dühös voltam, megérted?

— Mondd el ezt inkább neki; miért nekem magyarázod?

Külön jártunk haza. Úszni is. Pingpongozni sehogy. Szél fújt. Esett az eső. Rosszul bírom az ilyen időt. Együtt más. De így — csak vánszorgott, egyik nap a másik után. Mi is. Külön. Egymásra se nézett a két Zsu, mindenkire, csak egymásra nem; ha véletlenül mégis, akkor gyorsan elkapták a pillantásukat. Úgy buzgólkodtak a haragtartásban, hogy látszott, már torkig vannak vele. Jól van, gondoltam, ha nem bírtok lépni magatok, lépek én. A névnapjukra vettem két szelet csokit és írtam nyomtatott betűkkel két egyforma cédulát: BÉKÜLJÜNK KI. JÓ NÉV-NAPOT, ZSU.

Első óra előtt padjukba csempésztem a postájukat.

Óra után már együtt álltak a folyosó ablakában, éppen uzsonnát cseréltek, vihorásztak, mikor odaléptem hozzájuk:

— Jé, nahát; kibékültetek?

— Elfelejtetted, hogy névnapunk van?

— Nahát, ez nem szép tőled, Piró!

— Igazis, mondom, gratulálok.

Azóta megint együtt járunk haza. Nem sietünk, megállunk egymás kapujában, letesszük a táskákat, megbeszéljük a világ meg az osztály dolgait. A két Zsu néha összenevet, egymásra hunyorítanak: azért nem szép, hogy elfelejtette a névnapunkat idén a Piró.

T u d j á k, hogy nem felejtettem el? Hogy sőt, és pláne... Lehet, hogy nem. És lehet, hogy igen. De erről egyikünk se beszél. Így jobb.

Mostanában is elég pocsék az idő, de nem érdekes. Újra együtt a Hármasfogat. Észre se vesszük, ha esik, ha fúj.

Áprily Lajos

MÁRCIUS

A nap tüze, látod,
a fürge diákot
a hegyre kicsalta: a csúcsra kiállt.
Csengve, nevetve
kibuggyan a kedve
s egy ős evoét a fénybe kiált.

Régi, kiszáradt
tó vize árad,
néma kutakban a víz kibuzog.
Zeng a picinyke
szénfejü cinke
víg dithyrambusa: daktilusok.

Selymit a barka
már kitakarta,
sárga virágját bontja a som.
Fut, fut az áram
a déli sugárban
s hökken a hó a hideg havason.

Barna patakja
napra kacagva
a lomha Marosba csengve siet.
Zeng a csatorna
zeng a hegy orma,
zeng, ugye zeng, ugye zeng
a szived?

Osvát Erzsébet

Keszeg, a szódás

Talán nyiszlett alakja miatt ragadt rá ez a név, ma már nem emlékszem, hiszen régen ismertem meg, gyermekkoromban. De nem haragudott, ha így szólítottuk, mert úgy összenőtt ezzel a névvel, mint a fülével. Igazi nevét nem tudtuk, nem is kutattuk. A mi számunkra Keszeg volt és az is maradt.

Csupa-csont csacsija-húzta szekerén zörögtek a kék és fehér átlátszó szódásüvegek, jelezve a friss szódavíz érkezését. S ha nem figyeltek fel a lakók a házuk előtt eldöcögő csacsifogatra, Keszeg elnyújtott „Szó-ó-da" hangjára biztosan előbújtak a törzsvevői. Aki több üveggel vett nála, annak még segített is bevinni a lakásába. Néha előfordult, hogy megszánták viseltes öltözékéért és itt-ott adtak is neki egy-egy ócska ruhadarabot. Ám amikor legközelebb újra csak a régi retyerutyájában látták, legyintettek az emberek: ennek sem érdemes semmit sem adni, hiszen elissza.

Ebben bizony sok igazság volt. Keszeg a szódavizet, amit árult, nem állhatta, de a bort annál inkább kedvelte. Napi bevétele, no meg a ruhanemű, amit hébe-hóba kapott, lefolyt a torkán. Részegen mégsem látták és nem is kötözködött senkivel. Így aztán megszokták Keszeget olyannak, amilyen, s már hiányzott rekedt hangja, ha olykor elmaradt.

Lakott a városunkban, ahol Keszeg élt, egy furfangos, aranyszívű szabómester. Bár tudta, hogy Keszeg mindenét elissza, mégsem érte be csak fejcsóválással, amikor Keszeg rongyos nadrágját megpillantotta.

Egyik nap, amikor a műhelye előtt haladt el a csacsifogat, kikiáltott Keszegnek:

— Hé komám, gyere csak be egy percre!

— Hallod-e, Keszeg, nyakunkon az új esztendő, csak nem fogadhatod ilyen toprongyosan. Van itt nekem egy maradék szövetem, éppen kifutja neked egy nadrágra. Tüstént mértéket veszek rólad, holnapután próbálhatod, az ünnepre készen is lesz.

Felragyogott Keszeg arca, nem győzött hálálkodni a szabómesternek. Örült a szabómester is, de egyik is másért örült, no meg a másik is.

Tudta a szabómester, mit forgat Keszeg a fejében, mért hálálkodik annyira. De nem szólt egy árva szót sem, csak titokzatosan mosolygott a bajusza alatt.

Megvolt a nadrágpróba. Keszeg dúdolva távozott a szabóműhelyből. A szabómester is igen kacskaringós kedvében volt. Mindkettőjüknek — úgy gondolták — jó oka volt a vidámságra.

Ünnep előtt két nappal elkészült Keszeg új nadrágja.

— Próbáld még fel készen is — mondta neki a szabómester, hadd látom, nincs-e valami hiba rajta.

Amíg Keszeg vetkőzött, a mester összesúgott az inasával.

Próbálja Keszeg a szép új nadrágot. A szabómester ide-oda forgatja Keszeget, úgy tesz, mintha igazítana rajta valamit. Egyszer csak besurran a próbafülkébe a kisinas és — se szó, se beszéd, felnyalábolja Keszeg régi rongyos nadrágját, uccu, kiszalad vele és — zsupsz! — a kályhába hajítja.

A lángok menten belekaptak és mire felocsúdott Keszeg — volt régi nadrág — nincs régi nadrág.

Keszeg kénytelen volt új nadrágjában távozni. El sem köszönt és ugyancsak dühösen csapta be maga után az ajtót. Mi, gyerekek, megbámultuk az új nadrágjában, mintha egészen más Keszeg lett volna.

Keszeg hordta az új nadrágot, mást mit is tehetett!? De messziről elkerülte a csalafinta szabómestert, aki így túljárt az eszén.

Kiss Anna írásai

Öregapám meséi

— Volt egy király, az sosem ehetett pogácsát.

— Király volt, mégse ehetett?

— Mégse. A zsírosfazekat elhúzták a tulajdon agarai, a tejesköcsögöt eltörték a királyné macskái, a liszteszsákot kirágták a kapitány egerei.

— Hát milyen király volt az?!

— Olyan király, aki sosem ehetett pogácsát.

. . . . .

Volt egy fazekas. Ez a fazekas igen elunta, hogy neki mindig köcsögöket, tálakat kell csinálni, elunta, csinált egy cserépkalapot. Pávatollat tűzött bele, abban parádézott a bálban.

— Aztán.

— Aztán addig táncolt, eltört a cserépkalap.

Hogy repül az ember?

— Azt álmodtam, kismacska vagyok. Csíkos. Kupán vágtak, mehettem föld alá.

— Igyekezz elfelejteni — mondta öreganyám —, álmodsz te különbeket is. Öreganyámnak igaza volt, tegnap is tulipán-erdőben jártam. Azelőtt repültem.

Úgy repül az ember, hogy felemelkedik, szétnéz a háztetőkön, belenéz a kéményekbe. A mi kéményünkbe nem lehet belenézni, fészek van rajta. Sosem hittem volna, hogy a gólyatojás egyik piros, másik sárga, harmadik fekete.

Virág-e a lepke?

A lepkéknek királyuk van meg királynéjuk. A lepkék birodalma itt lehet a közelben. Öregapám azt mondja, a folyónál, öreganyám azt, a kertünk végiben.

Más baj is van:

Öregapám azt mondja, a lepke virág, csak tud repülni.

Kérdem öreganyámat:

— Virág-e a lepke?

Öreganyám kezéből kiesik a varrni való vászon, ümmög, aztán azt mondja:

— Bajosan virág.

— Akkor micsoda?

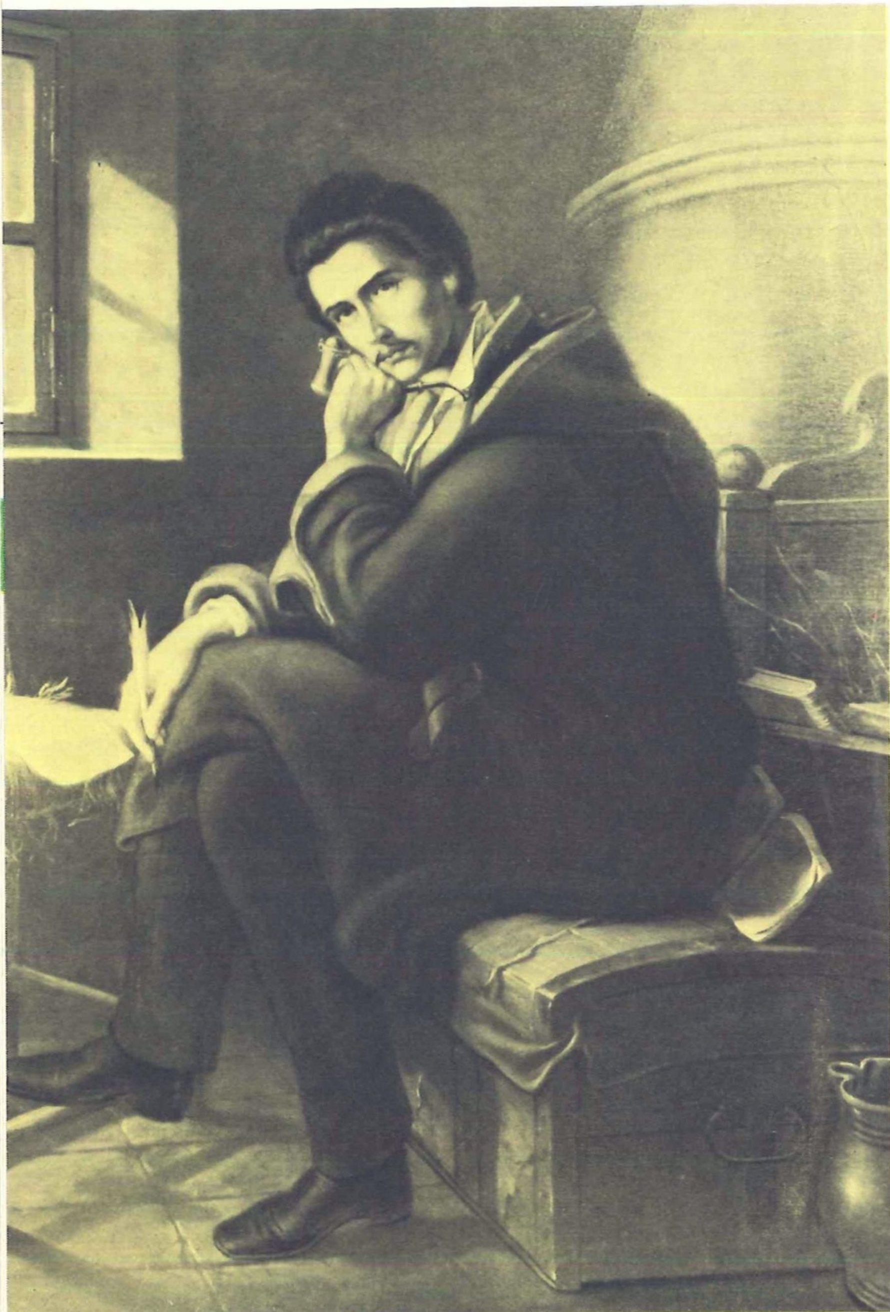
— Lepke.

Vida Győző rajzai

Balogh Béni

VENDÉG A CSÁRDÁBAN

Petőfi Sándor — Orlay Petrics Soma festménye

A szűk utcában a vadul nyargaló szél felkavarta a havat. Korán alkonyodott, s a kis ablakra szürke fátylat vont a homály. Meg kellett gyújtani a lámpást.

Vékony, barna férfi állt fel az asztaltól, de miután a sárga, libegő fény betöltötte a szobát, újból kezébe vette a lúdtollat.

— Vajon, hol is láthattam — töprengett. — Varsányban, Majoson, Tetétlenen vagy Kocséron? Annyi rozoga csárdát láttam már életemben. Legtöbbet a homokbuckás világban. És olyan egyforma volt valahány.

Aztán a toll ismét sercegni kezdett, és a cím alá szép kerekded betűkkel indult a híres strófa:

„Kivül-belül szomorú
csárda ez
A Kutyakaparó,
Éhen-szomjan szokott itt
maradni
A jámbor utazó,
Mert eledelt nem kap, és
hogyha csak
Rápillant borára,
Megátkozza Noét, hogy
szőlőt is
Vett be a bárkába."

— Ó, homoki karcosok! merengett el a költő. — Jó apám is mérte sok-sok pórnak. De az ő kocsmája különb volt ezeknél.

Aztán a gyöngybetűk nyomán megelevenedik a kopott csárda belseje, és a két különös lakó: csaplár és a csaplárné.

— Az egyik csárdában, tán épp a kocsériban, az öregasszony nagyon emlegette a betyárokat — töprengett.

„Ő sem igen beszél, s ha
szól, száját
Szidalomra nyitja,
Hogy a vármegye a
betyárokat
Már mind kipusztítja;
Még a világ ezeké volt,
Ha nem csordult, cseppent,
De ezek híjával a kereset
Egészen megcsökkent. —"

Hallja a szót a költő, s ismét maga előtt látja a kócos hajú asszonyt, aki éveit tekintve nem volna ugyan öreg, de a sors alaposan megtépázta.

— Bizony, deák uram, avagy miféle kigyelmed — mondotta többek között. —

Vót itt bizony vendég elég, jövő-menő pusztai ember bőviben. És persze a betyár. Gavallér vót valahány. Nem sajnálta a tallért, ha vót. Öltem én nekik tyúkot, libát, kacsát. Tojást is sütöttem, kolbásszal, szalonnával. Gyakran nótáztak is, szólt a furulya, a duda, no meg a citera! És rezes hangon énekelni kezdte:

„Kutyakaparási csárda
Pandurral van környül
állva.
Azé van a' környül állva
Betyár mulat a
csárdába..."

— A pandúrok is jártak ide? — kérdezte a költő.

— Persze, hogy gyüttek! Égesse meg a tűz őket! Ám ritkán csípték el a szegénylegényeket. Tudja lelkem, deák uram, itt a kármentő pultja alatt vót a kijárat. Szóval egy titkos ajtó. Valaki jelt adott kintről, mert ugye vót valaki mindég odaki. Osztán a betyárok, usgyéfóré kimentek. A lovak meg a föld alatti állásban várakoztak. Még jó apám, nyugodjon, eszelte ki, és készítette el a nagy güdröt. Ennek a környékit aztán beültette jegenyékkel. Valóságos kis erdő volt az. Osztán azoknak a fáihoz kötözték a lovaikat a betyárok. No, mikor kiszaladtak a titkos ajtón az ivóból eloldották a lovakat, és a jegenyék közt elvágtattak! Bottal üthették a pandúrok a nyomukat. Másnap aztán újra visszagyüttek a betyárok. Még vidámabbak, még kutyábban lettek. Hiszen a Kutyakaparóban vótak — és nevetett a néne vidáman, boldogan.

Aztán megint csak elkomorodott az arca.

— Nincs már betyár, megszűnt a jóvilág — és körülmutatott aszott, vén kezével.

...Ekkor, igen ekkor — emlékszik vissza a költő. — Bejött egy kuvasz.

De rögvest ki is zavarta a vén csapláros a ház végére. A rozoga ajtó nyitva maradt. Bágyadt őszi napfény aranyozta be a környékbeli homokbuckákat. És ekkor messziről, valamelyik távoli falu harangjának elhaló szava lopakodott be a kihalt ivóba. Aztán újra sercegett a toll. Szántotta a papirost. Már egészen sötét volt a pesti utca, amikor a költő, Petőfi Sándor, 1847 egyik januári napján befejezte a „Kutyakaparó" című versét.

Maga elé nézett, s hosszan elgondolkodott.

De hirtelen nyílott az ajtó. Karcsú, barna asszonyka jelent meg a gyenge fényű szobában.

— Sándorkám, lelkem, ha nem zavarlak — kezdte, halk kedves hangon. — Kész a vacsora!

Ó, Kedvesem! — állt fel a barna poéta. — Soha jobbkor. Már csaknem éhen vesztem a Kutyakaparóban.

Júlia, a hitves nagyot nézett. Nem értette. Ekkor Petőfi az árkus papírra mutatott.

— Én bizony a Kutyakaparó csárda vendége voltam most versben. Egykoron pedig a valóságban. De nem dicsekedhetek bő traktálással — és nevetett.

— Olvasd fel e verset, kedves — szólt csillogó szemekkel Júlia.

— Szívesen — bólintott Petőfi, aztán a költő és hitvese együtt nevetett, szomorkodott a homokbuckák között valahol megbúvó „Kutyakaparóban."

Madár János

Jönnek a fák

Előttünk csend.
Készül a hajnal.
Jönnek a fák
kibontott hajjal.

Add a kezed.
Már virrad az ég.
Szemünkben a
messzi fényesség.

Fecske Csaba

Egyedül

Amikor egyedül vagyok,
magam vagyok:
magamnak szólok,
magamnak hallgatok.
Magamnak bizony,
egyesegyedül
Hogy halljam miről
beszélek,
fejemen azért van a fül,
s azért a fejem, hogy
tudjam: miről hallgatok
Amikor egyedül vagyok,
amikor magam vagyok
senki se mondja: így,
senki se mondja: úgy,
senki se mondja:
ugyan már Jancsika,
ne hazudj!
Amikor egyedül vagyok,
amikor magam vagyok,
kivétel nélkül mindig
magamra hallgatok,
mindenben egyetértek
magammal,
amikor egyedül vagyok
itthon
magammal

JOÓ KATALIN

Mit suttog a Sugovica?

A névadóval találkoztam

Azt tartják, hogy Bajára hamarabb érkezik a tavasz. A szépséges Sugovica vize felől lágyan beszélget a szellő. Petőfi-sziget a neve annak a helynek, ahonnan a várost nézem — s ahová a gyerekeket várom. Mögöttem sátorra emlékeztető vidám-szép épület: a gyermekek nemzetközi évében épült úttörőház.

Behunyom a szemem. Hagyom, hadd simogasson a szellő, és süssön a nap. Nehezül a pillám. Kicsit talán el is bóbiskolok. Váratlanul megszólal mellettem v a l a k i. Nagyhajú, vidámszemű idős férfi telepszik a padra. Úgy tűnik, láttam már valahol... ismerős. Vagy mégis álmodom?

— Látta a Béke teret? — mutat a város felé. — A bajaiak szívesen hasonlítják az itáliai Velence Szent Márk teréhez. Kedves nékem Itália. Érthető, hiszen az őseim olasz kőfaragók voltak, Boccani volt a nevük. Aztán Magyarországon B o k á n y i r a változott... No, ne csodálkozzék! A nevem viselő úttörőház előtt ülünk. Természetes, hogy fogom magam, és ellátogatok ide!

Érdekes, most már én is természetesnek tartom, hogy itt, Baján Bokányi Dezsővel találkozom.

— Pesten születtem, de Bajához ezernyi szál fűz. Például a Szentháromság szobor a Béke téren! Apám, Bokányi Mihály faragta a prófétákat. Szegény, harmincnégy esztendősen a kőfaragók betegségében, tüdőbajban halt meg. Biztosítás? Betegellátás? Orvos? Szanatórium? Csak annak jutott, akinek volt rá pénze. De honnan lett volna annyi egy kőfaragó zsebében? Hogy mi lesz anyámmal és velem, arra bizony senkinek sem volt gondja! Még szerencse, hogy Kegyella Mihály a pesti gőzmalom munkása feleségül kérte anyámat és megszeretett engem is. Csendesszavú, istenes ember volt. Arról álmodott, hogy papot nevel belőlem. Még gimnáziumba is járatott! Nem ő tehetett arról, hogy nem végeztem be a tanulmányaimat. Az úri gyerekek kinéztek. Én meg büszke voltam. Úgy gondoltam, jobb, ha apám útján megyek én is. Kőfaragó akartam lenni.

Munkánk akadt bőven. Sengernek, a vállalkozónak több műhelye volt. A napi tíz és fél órás munkaidő már nagy eredménynek számított.

Lágy bariton hangon énekelni kezd:

— Sápadt vagyok, mint a nyárfa levele,
Megsápított a mesterem kenyere.
Icce kávé, darab kenyér jár a számomra,
Jaj istenem, de el vagyok átkozva.

— Akár hiszi, akár nem, még újságíró is voltam! A Kőfaragó és építőmunkások szaklapjáé, majd a Népszaváé! Dolgoztam az Országház csúcsívein, csipkés díszein. Aztán íróasztal mellé parancsolt a párt. Táppénzkifizetéssel, halotti segélyekkel, balesetekkel foglalkoztam. Megdöbbentem: hiszen minden szám és adat mögött egy család, egy ember állott! Akkoriban a munkások között sokan 23—30 évet éltek meg csupán. Sokat tapasztaltam, s ennek a munkámnak 1919-ben, a Tanácsköztársaság kikiáltása után láttam nagy hasznát. 1919. március 30-i keltezéssel már meg is jelent az a rendelet, melyet a népbiztosok tanácsa elé terjesztettem. Ez kimondta, hogy a betegbiztosítás mindenkinek jár, aki bérért, fizetésért dolgozik. Munkaügyi népbiztos lettem. Később meg a Vörös Hadsereg egyik parancsnoka...

Eszembe jut valami, amit olvastam róla.

— Évtizedeken át szónokként ismerték. Azt mondogatták, Petőfi Sándor lehetett ilyen. Sokak szerint még Kossuth Lajos sem beszél annyira szívhezszólóan, mégis tényekkel érvelve, mint Bokányi Dezső. Csengő, érces, szép hangjáról a régi újságok mindig külön megemlékeztek.

Mosolyog.

— Szó, ami szó, szerettek. Szívesen beszéltem az embereknek. Egy-egy szónoklatra felkészültem. Soha sem olvastam a beszédem, mert az élő szónak meggyőzőbb az ereje. 1919 május elsejét egy katonai alakulatnál töltve beszéltem nekik. Majdnem a vállukra emeltek, amikor azt mondtam, hogy ez az a harc, amiért érdemes mindent feláldozni, mert a dolgozók országát, a magunk hatalmát védjük a burzsoá hatalmakkal szemben!

— Hát az aszódi kőfaragás?

— Nem volt nagy ügy, inkább mulatságos. Aszódon a kőfaragók abbahagyták a munkát. Kevesellték az oszlopfejek kifaragására megállapított darabbért. Meglátogattam őket. Mint népbiztos és hadseregparancsnok mun-

Görög Júlia rajza

kához láttam. És a megállapítottnál rövidebb idő alatt faragtam ki az oszlopfejeket! Éljeneztek — és restelkedtek.

— Hogy jutott idő még erre is?

— Akkor, a dicsőséges 133 nap alatt nem sokat voltam otthon. A feleségem meg is kérdezte: tulajdonképpen hol lakom, mert mindenütt vagyok, csak otthon nem. Azt válaszoltam, az egész ország az én otthonom. Különben magas beosztásom ide, amoda, ugyanúgy éltünk és bizony néha koplaltunk, mint a többi proli. A feleségem azzal vigasztaltam, hogy ki hallott arról, hogy egy miniszter Magyarországon nélkülözött volna? De a népbiztos az állam szolgája és azt eszik, amit a nép. A húst, tejet, gyümölcsöt a kórházaknak utaltattam ki. A gyárakban is kielégítő volt az étkeztetés. De nem lehetett olyan kevés a kevés, hogy a gyerekeknek ne jusson sütemény, vagy cukorka egy-egy vidám ünnepségen.

— Még arra is volt ideje, hogy ifjúmunkásokkal foglalkozzék!

— A fiatalság a jövő. Természetesnek tartottam, hogy az ifjúmunkások országos gyűlésén részt vegyek. Ahogy végigtekintettem soraikon, a magam fiatalsága jutott eszembe. Tizenkilenc éves voltam, amikor először szóltam a munkásokhoz. Elmondtam, hogy nem volt könnyű út, amíg a munkás önképzőkörökből szakszervezetek lettek, amíg az igen tisztelt segéd uramtól az elvtársig jutottunk. Az akadályokat a felnőtt munkások lerombolták, az ifjúmunkásokra az építés vár, s alkotni nehezebb... Hát így történt. Aztán a Tanácsköztársaság leverése után 1920-ban halálra ítélt a reakciós, fehérterror bírósága. Azt írták az ítéletre, hogy „kegyelemre nem méltó".

Sóhajt. A szava elcsendesedik.

— Még most is nehéz arról beszélnem, ami a kislányommal történt. Emma a felsőbb leányiskola második osztályába járt már. Az ítélethozatal utáni szombaton azt mondta az osztályfőnöke, hogy a vasárnapi közös templomlátogatásra szépen öltözzék fel. Bizonyítványosztás ideje volt, azt gondolta szegénykém, jutalmat kap, kitüntetik. Az egész iskola az iskola udvarán sorakozott. Őt kiállították a sorok elé. Az iskola papja magasra tartott kereszttel a kezében azt mennydörögte az én kislányomnak, hogy a halálra ítélt kommunista bűnöző leánya kitiltatik az iskolából. Azt is mondta, hogy legyen átkozott! Hiába próbálta máshová íratni a feleségem, a kitiltás Magyarország valamennyi iskolájára érvényes volt. Később a Szovjetunió sokadmagammal kiszabadított börtönömből. Minden kommunistáért hat fogoly fehér tisztet adott vissza a szovjet kormány. Kis családom Moszkvában telepedett le. Emma odakint főiskolát végzett. Én a munkaügyi népbiztosságra kerültem. Szorgalmasan tanultam oroszul. A Sarló és kalapács nevű magyar pártlapot is szerkesztettem. De jutott időm a moszkvai rádió magyarnyelvű adásaiban is szólni az itthoniakhoz. Egyik emigráns pedagógus költőnk, Szatmári-Szatyi Sándor elvtárs, akit onnan ismernek a magyar úttörők, hogy a legelső úttörő indulót ő írta, ezt a dalt szerezte rólam:

— Bokányinak öblös még a hangja,
pesti proli a rádión hallja.
Kalapjának nagy a karimája,
pesti proli arról ismer rája...

— Valóban, Bokányi Dezsőt nem felejtette el Magyarország! Akik személyesen ismerték, szerették. Akik azóta felnőttek, tanultak róla és a mai gyerekek, akiknek történelem az élete, ugyancsak példaként tartják... úgy gondolom, most találkozhatnak majd személyesen is, hiszen idevárok jó néhány kisdobost a szép úttörőházba... Hogy örülnek majd!...

Halk léptek.

Valaki tapintatosan krákog.

Úgy látszik, erős a levegő, és elnyomott az álom? Körülöttem kisdobospajtásaim.

Bokányi... Hová lett Bokányi? Mintha a díszbokrok közt lebbenne bő kabátja és széleskarimájú kalapja a tavaszi párák mögül előbukkanna...

Vajon miről mesélnének néki mai életünkről ezek a gyerekek?

Bencze Robi a Jelky András úttörőcsapat negyedikese a városi úttörőparlamentről szólna, s mindjárt elmagyarázná, milyen jó dolog ez! Szót kapott ő is, kisdobos létére, és elmondta még több szakkör kellene az úttörőházba meg az iskolába, mert őket, kisdobosokat minden érdekli, mindent meg szeretnének ismerni. Elmondta azt is, milyen fontos ember az őrsvezető, mennyire függ tőle, vajon igazi barátokká alakulnak az őrsi tagok? És saját terveiről is szólna, arról, hogy munkás lesz, mozdonyvezető. Olyan, aki villanymeghajtású mozdonyt vezet, fehér köpenyben, akinek a munkája messze más, mint a régi, szenes kazánú, kormos mozdonyvezetőké. Fehérvári Andrea a Kállai Éva általánosból arról szólna, hogy tanító néni lesz. Ha tőle függne, mindenkinek a kabátján kicsiny jelvény figyelmeztetne. Ez a jelvény a Napsugár őrsé és nevető napocska. Arra int, hogy nevetve, vidáman minden sokkal könnyebb! Fenyves Jutka a Rákóczi iskolából nagyon sajnálja utcájuk szép gesztenyefáit. Ezeket kivágták az út szélesítésekor. Igaz, most ültettek már újakat. Elhatározták, gondozzák ezeket a fácskákat, és virágot ültetnek köréjük. Virágok, játék, zene, ének szeretete. A jó könyvek, az úttörőház meseszobája, ahová mesepapucsban lép az ember, ahol a szőnyeg olyan, hogy azt várja az ember, menten felemelkedik. A szép szeretete, megbecsülése, munka és napsugár az élethez tartozik...

A Sugovica vize lágyan csobban.

Úgy tűnik, valaki csendesen, elégedetten mosolyog be az ablakon...

Gyárfás Endre

Mátyás király-kvarcórával...

Nagyvári László rajza

Mátyás király felmegy a márványlépcsőn, helyet foglal az aranyozott trónuson, elnyomja cigarettáját, lecsatolja kvarcóráját, és azt mondja:

— Várjuk meg, amíg elhúz felettünk az a repülőgép, mert a saját hangomat sem hallom.

Már biztosan kitaláltátok, hogy az iménti jelenetben minden valódi volt — a trónus, cigaretta, az óra, a repülőgép — csak éppen Mátyás király nem. „Őfelsége" szerepét színész játssza, mozdulatait, szavait színes filmszalagra rögzíti a felvevőgép.

A tévéfilm címe: *Apród voltam Mátyás udvarában.* Az apród — tíz éves fiú — most érkezik a visegrádi palota csorgókútja elé. Nyakában fényképezőgép. A rendező — aki az előbb bizony rászólt volna a „királyra" hogy vegye le a kvarcóráját, tüntesse el a cigarettát, hiszen az igazi Mátyás nem ismerhette még ezeket a tárgyakat —, nos, a szigorú rendező most nem figyelmezteti az apródot, hogy fényképezőgép sem volt még ötszáz évvel ezelőtt.

Hogy mindezt megértsétek, el kell mondanom röviden, miről szól a film.

Mai gyerekek sétálnak tanárukkal a budai várban, aztán hajóra szállnak, és Visegrádra utaznak. Mátyás király egykori palotáját, az ő korából ránk maradt képeket, szobrokat, könyveket, fegyvereket nézegetik. Az egyik gyerek, Péter, szorgalmasan fényképezget. A visegrádi romok között egyszer csak fura dolgot pillant meg a gép keresőjében: Beátrix királyné mulatozik a kút körül muzsikásai, udvarhölgyei és udvari bolondja társaságában. Mi ez? Varázslat vagy mi a szösz? Péternek töprengeni sincs ideje, máris ott találja magát az ötszáz esztendővel ezelőtti életben. A fényképezőgép persze nála marad, és aligha tudja megmagyarázni Beátrixnak, mire való az a skatulya.

A királyi pár összeveszett valamin, és Beátrix meg akarja békíteni Mátyást. Kapóra jön neki az új „apród". Így szól hozzá:

— Fogd ezt a szajkót kalitkástul, keresd meg a királyt, add át neki, és mondd, hogy szeretném, ha megbocsájtana, amiért zsörtölődtem vele! És hívd meg a nevemben a ma esti táncmulatságra!

Péter elindul a szajkóval, amelyet a nép mátyásmadárnak is nevez. Hamarosan kísérője akad — nem is neki, inkább a szajkónak — egy megtermett kandúrmacska személyében. A fiú mindenütt keresi a királyt. Egy folyosón megpillantja az arcát — de csupán kőbe farag-

va. Kiderül: a kőfaragó műhelybe tévedt. Tovább megy, és akivel találkozik, az már hús-vér figura. Fején korona, vállán palást, kezében jogar... Ám hirtelen bukfencet hány, és ugyebár ez a királyoknak nemigen szokása.

— Tiszteld bennem a komédiást, öcsém! — rikkant a férfiú, és elkéri a szajkót. Péter azonban nem adja: a királyhoz kell vinnie.

Újabb tekintélyes alakra bukkan, aki az uralkodás művészetéről diktál bölcs szavakat egy íródeáknak. Ő lenne Mátyás?

Nem, nem. Galeotto ő, a költő és történetíró. Megmutatja az apródnak a híres könyvtárat, a Corvinát, a kézzel írott kódexeket, és elárulja, hogy nemrég találták fel Európában a könyvnyomtatást.

Nemhiába tudós ember Galeotto: azt tanácsolja, hogy menjenek a konyhára, kérjenek egy falat húst, és azzal térítsék el a macskát ama szándékától, hogy szajkót ebédeljen.

Az Étekfogó előadja, milyen egyszerű, „szegényes" lesz a palotában a mai ebéd:

— Sült páva, borjúhús meg zúza,
Kappan, spináttal koszorúzva,
fiatal liba, gyenge
szalonnával tűzdelve,
nyárson sült nyúlhús, paraj,
tejszínes kakastaréj,
tejfölös galamb, fácán,
sült malac ezüsttálcán,
gomba — tizenkét fajta —,
káposzta, répa, hagyma,
ráadás: tejes étek,
s végül — hogy elverje éhed —
gyümölcsök gyönyörű halma:
szőlő meg körte meg alma.
Ám aki mindenre csak fanyalog,
annak még f ü g é t is mutathatok.

Az Étekfogó nem akar húst adni a macskának. Péter elképzeli, hogy a macska, ha egy kicsikét „nagyobbacska" lenne, bizony megkergetné az irigyeket. Galeotto mondta, hogy Mátyás udvarában igazi oroszlánok is élnek...

Már itt is az oroszlán! Az Étekfogó és a Kukta ijedtében elhajítja a megrakott ezüsttálakat. Irtóztató, ám ugyanakkor mulatságos kergetőzés kezdődik... — s végül az oroszlán — volt — nincs — köddé válik.

Annyi baj legyen! De az már nagy baj, hogy a szajkó is eltűnt a kalitkából. A macska után veti magát... és ekkor a mátyásmadár beröppen egy díszes terem ablakán.

Péter beront a terembe.

— A mátyást keresem... a mátyást! Csak tudnám, hova lett az a gézengúz!

A jelenlévők megrökönyödnek.

— Felségsértés — kiáltja egy udvaronc. — Gézengúznak nevezte a királyt.

A terem közepén trónoló Mátyás király azonban tudja, miből eredhetett a félreértés. Megköszöni Péternek, hogy elhozta Beátrix ajándékát (ott röpdös a fejük körül), és ígéri: megbocsát a királynénak, elmegy az esti táncmulatságra.

A különös kaland véget ér, és Péter hiába meséli osztálytársainak, hogy mi történt vele. Senki sem hiszi el. No, majd a fényképek bizonyítanak! Az előhívott képek azonban csak oszlopokat, szobrokat, épületrészeket mutatnak... csupa olyan dolgot, ami Mátyás király udvarából a mai kirándulók szemével is látható.

Kereken egy hétig tart a félórás film forgatása. De ezt az egy hetet több hónapi munka előzi meg. Az író megírja a forgatókönyvet, s a szerkesztő megbeszéli vele, hogyan lehetne a film még fordulatosabb, még izgalmasabb, a rendező eldönti, hol és mikor készüljenek a felvételek, megtervezi a díszleteket, a jelmezeket, kiválogatja a szereplőket... A gyártásvezető megszervezi a munkát, hogy minden úgy menjen, mint a karikacsapás: az autók a helyszínre vigyék a lámpákat, a kellékeseket, a színészeket, mindenki megkapja a munkájáért járó fizetséget, és ne hiányozzék senki-semmi — még a szajkó, a macska, az oroszlán sem.

A fővilágosító int: kigyulladnak az erős fényű lámpák, az operatőr a gépbe néz, és hozzálát a filmezéshez...

— Állj! Állj! Újra kell kezdeni — mondja a rendező. Mi történt?

Hát csak az, hogy Mirci kandúr nem volt hajlandó azt csinálni, amit a forgatókönyv előírt számára. Körülszaglászta ugyan a kalitkát, de azután nem követte Pétert és a szajkót.

Hát az oroszlán? Hogyan kerül rá a filmre? Ő is ott ugrándozik a szereplők között?

Ez kissé veszélyes lenne. Nem annyira az oroszlánnak, mint inkább a szereplőknek.

Egyik nap a forgatócsoport kivonul az Állatkertbe. Ugyanott állnak meg, ahol a többi látogató: vagyis az oroszlánkifutó korlátján kívül. Onnét filmezik az állatok „királyát", úgy, hogy a hátterét ne lehessen látni.

A film vágásakor majd úgy állítják össze a részleteket, hogy az üvöltő oroszlán jelenetére azonnal következzék a tálcaelhajító, menekülő Étekfogó képe. Így a nézőnek az az érzése támad, hogy az események egyidejűleg zajlanak.

Ha az oroszlán megnézi majd a televíziót, lehet, hogy ezt morogja oda a feleségének:

— Látod, anyjuk? Jól megkergettem ezeket a cifra ruhás kótyomfittyeket.

És a legszebb az egészben, hogy ő maga is elhiszi: így történt a dolog.

Ha legközelebb találkoztok vele, kérlek, ne áruljátok el neki a filmkészítés titkait! Megígéritek?

Dobra verjük

A palacsinta kötelező volt. No, nem a palacsinta evése, hanem a sütése. Aki a miskolci úttörőcsapatok pajtásai közül nemrég ebben is jeleskedett, győzelmet szerezhetett csapatának. Előzőleg azonban sok más dologban kellett ügyességet, hozzáértést bizonyítania. Az általános iskolák negyvenöt csapata — egy-egy csapatban mindössze egy fiú és egy lány állt rajthoz — mutatta be, miképpen válnék be kiskuktának. Az elődöntőkben tarhonyaleves főtt, és főzelék rotyogott. A döntőben tojásleves és pirított máj készült. Az eredményhirdetésen pedig műsor: filmvetítés, bábszínház, népzenei műsor. A Tokaj étterem KISZ-eseinek ajándéka.

Kié legyen a Kisködmön-díj? Erről döntött a közelmúltban Szegeden egy 16 tagú gyermekzsüri, amely tíz sikeres gyermekfilmet bírált el. A filmeket Szegeden, Hódmezővásárhelyen, Szentesen, Makón és Csongrád városában mutatták be a gyermekfilmnapok keretében. A díj, egyébként, Ligeti Erika szobrászművész bronz emlékplakettja — Móra Ferenc arcmásával.

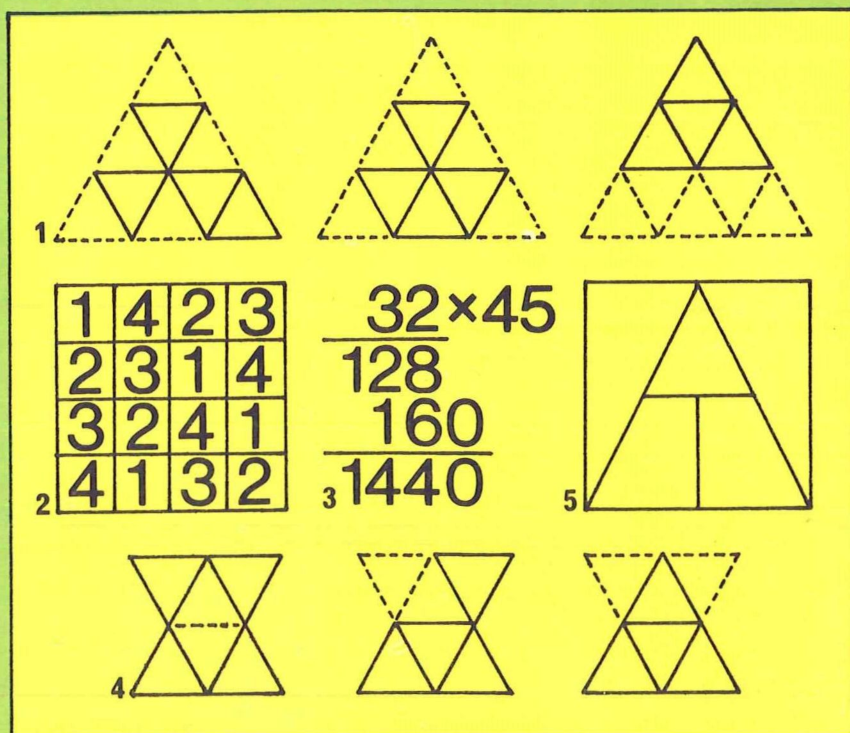
Mellékletünk elkészítésének leírása. Vágjátok körül a holló két darabból álló testét és két szárnyát. Kenjétek be ragasztóval az egyik madarat, de mielőtt a másikat ráillesztitek, ragasszatok egy-egy 10 fillérest a szeme karikája, valamint a farktollán pettyekkel jelölt hely alá. Erre a holló egyensúlyban tartására van szükség. A szárnyakat ragasszátok rá a testén megjelölt helyekre. 12 cm hosszú fapálcikát fúrjatok át a kis fehér köröcskén, a holló így már biztonsággal ül a pálcán, akkor is, ha billegetitek. A pálcika két szélére kössetek 50 cm hosszú, félbehajtott fonalat, hogy fel is akaszthassátok.

Rejtvényfejtők figyelem! Alant felsoroljuk a szep ember, október, november havi fejtörők helyes megfejtéseit. Ebből ellenőrizhetitek saját eredményeiteket, és aki netán valamelyik rejtvénytípust nem tudta megfejteni, így rájöhet, mi a módja, és legközelebb már könnyebben birkózik meg a feladattal.

December: *Betűjáték:* kocsányra. *Keresztrejtvény:* könyv, babakocsi, szaloncukor, ajándék. *Gyufarejtvény:* 1. sz. rajz. *Okoskodj:* 2. sz. rajz. *Egy kis számtan:* 3. sz. rajz.

Január: *Keresztrejtvény:* Boldog új évet kívánunk. *Képrejtvény:* Újévi malac. *Egészítsd ki:* korcsolya. *Labirintus:* Ezerkilencszáznyolcvan. *Gyufarejtvény:* 4. sz. rajz.

Február: *Titkosírás:* Kijön a medve a barlangjából. *Keresztrejtvény:* Álarcosbál; árkon bokron át. *Pótold ki:* farsang. *Hóolvadás:* Először 2 cm, azután 4 cm vastag hó esett. *Rakjátok össze:* 5. sz. rajz.

Nochta Tímea
Kaszakő

Mi a csuda,
mi a kő!
Ez aztán a
kaszakő!
- Hallod-e, te
kaszakő!
Mikor esik
az eső?
Mikor jön az
intéző,
meg a dolmány-
pitykéző?

Ha nem tudod
üsse kő!
Szúrjon meg a
sündisznó!

Kedves Coffi! Emlékszel a titokzatos kutyaház-ajándékra, amiből madáretetőt csináltunk? Most már tudom, hogy kitől kaptuk!!! Az történt, hogy tegnapelőtt sétálni vittem Csokit. A mozi előtt találkoztam egy barátommal, és sokáig beszélgettünk. Csoki unatkozott. Hirtelen kirántotta a pórázt a kezemből és elszaladt. Hiába rohantam utána, egy perc alatt nyoma veszett... Kerestem egész délután, de hiába. Sírva mentem haza. Otthon, a kertkapuban furcsa levél várt rám. Örültem, hogy Csoki megvan, csak azt nem értettem, mi történt vele. Elrabolták???

NE AGGÓDJ, JÓL VAGYOK. CSOKI

Másnap újabb levelet találtam. Ez megnyugtatott.

HOLNAP ÉRKEZEM CSOKI

És ma délután MEGJÖTT CSOKI! Elmesélem, mi történt vele. Amikor elszökött tőlem, futott, futott, és egy kerékpár alá szaladt. Megütötte a fejét és elnyúlt a földön. Mindenki azt hitte, vége.

Szerencsére éppen arra járt Gergely bácsi, aki a mi utcánkban lakik, és régóta jóban van Csokival. Felkapta a földről és elsietett vele az állatorvoshoz. Az orvos megnézte Csokit, bekötözte a fejét, és azt mondta, két nap múlva hozza be újra. Gergely bácsi azért írt nekem leveleket, mert nem akarta, hogy túlságosan megijedjek. Ma azután kiderült, hogy Csokinak KUTYABAJA, és Gergely bácsi visszahozta. Képzelheted, milyen boldog voltam! Sokáig beszélgettem Gergely bácsival, aki nyugdíjas és egyedül él. A kutyaházat is ő fabrikálta! Amikor elment, Csoki sokáig szűkölt utána, úgy megszerette. Ezért megbeszéltük, hogy vasárnap négyen megyünk a hegyekbe kirándulni: Paprika, Csoki, Gergely bácsi, meg én magam. Pocak

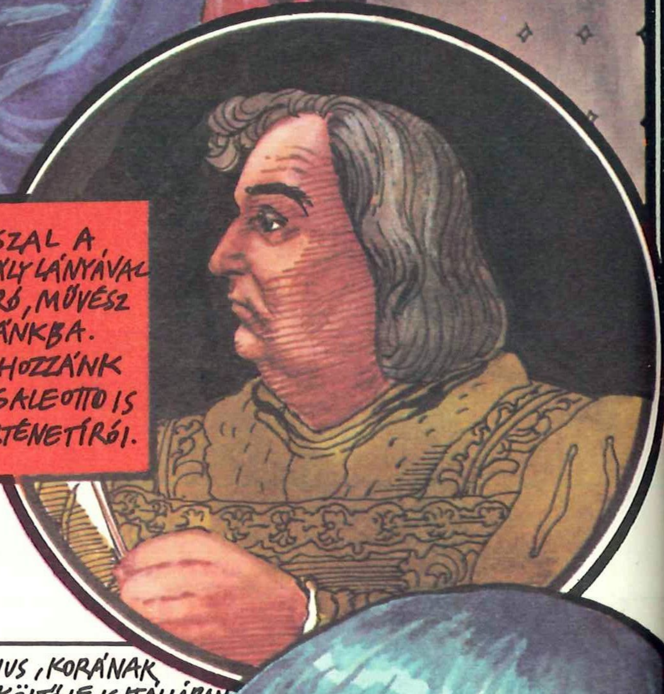
Marék Veronika munkája

TEREMTSEK VIRÁGZÓ HAZÁT...

MEGSZÜNTETTEM A SZÉTHÚZÁST AZ ORSZÁGBAN. A FEJLŐDÉST, AZ ÚJAT SZOLGÁLOM EZUTÁN IS. UDVAROMBAN SZÍVESEN LÁTOK MINDEN TUDÓST, MŰVÉSZT, ÉPÍTÉSZT...

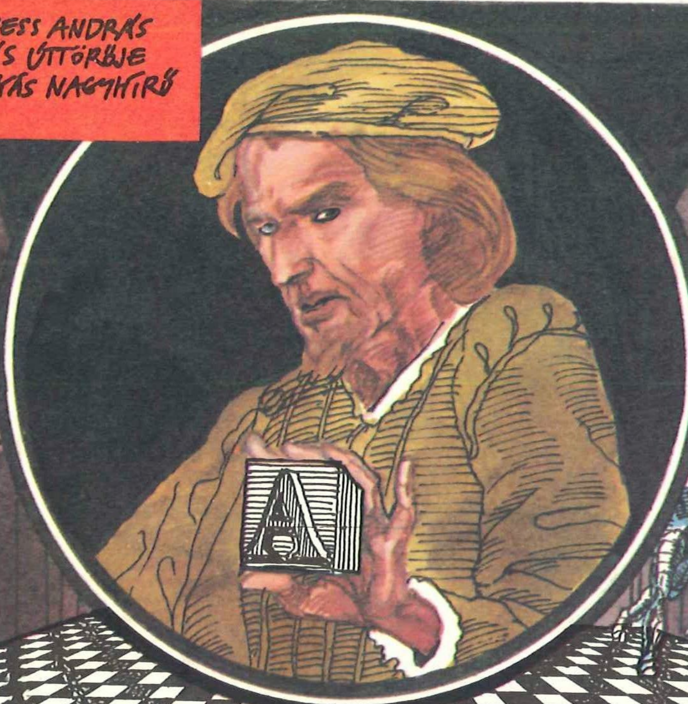

BEATRIXSZAL A NÁPOLYI KIRÁLY LÁNYÁVAL SOK OLASZ ÍRÓ, MŰVÉSZ JÖTT HAZÁNKBA. ÍGY KERÜLT HOZZÁNK BONFINI ÉS GALEOTTO IS MÁTYÁS TÖRTÉNETÍRÓI.

JANUS PANNONIUS, KORÁNAK EGYIK LEGNAGYOBB KÖLTŐJE IS ITÁLIÁBAN TANULT ÉS MÁTYÁS UDVARÁBAN ÉLT.

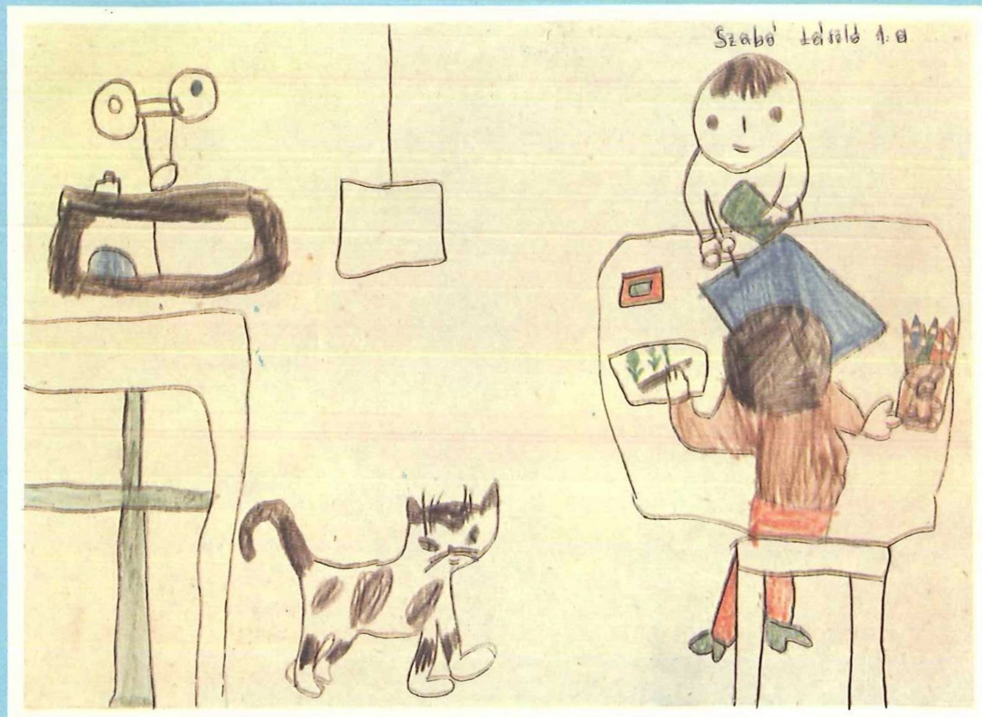

Írta: Papp László

Szabó László
1. o. tan. rajza
Tiszalök,
Ált. Isk. 4450

Postafiók 100

Arról írtunk már, hogy lapunkat három hónappal előbb készítjük, mint ahogyan megjelenik. Tehát márciusi Kisdobosunk decemberben készült. Ezt azért ismétlem meg, hogy megértsétek a tiszalöki elsősök levelét, mely pontosan így szól:

„Mi még csak elsősök vagyunk, nagyon keveset tudunk írni. Ezért tanító néninket kértük meg, küldje el levelünket és rajzainkat. Lerajzoltuk a családunkat. Szabó Laci azt örökítette meg, hogyan készül az iskolába. Amíg a szomszéd kislány rajzolt, ő könyveit, füzeteit fedte be. Reméljük — ha befogadtok a levelezők közé — legközelebbi levelet már mi magunk írjuk, méghozzá arról, hogyan készülünk a kisdoboséletre. Azt azonban már addig sem bírjuk elhallgatni — ne vegyétek dicsekvésnek! — hogy a november 7-i ünnepélyen szép oklevelet kaptunk, mert az alsótagozatban elsők lettünk a takarékosságban! Addig is, míg magunk tudunk írni, szeretettel küldjük üdvözletünket: az első osztály 32 pajtása Tiszalökről és a tanító néni (Tiszalöki Általános iskola 4450)

Azt hiszem, hogy újonnan jelentkezett barátaink leveleivel még gyakran találkozunk majd az évek során! Elsősök után következzenek most a negyedikesek! Örsi Tamás Törökszentmiklós, Hunyadi úti iskola 5200) írta:

„Rajunkban hagyomány, hogy kirándulunk hazánk olyan tájaira, ahol nemigen voltunk még. Legutóbb Kékestetőn jártunk. Vasárnap reggel nyolckor gyülekeztünk iskolánk előtt. Kiss Mária tanító nénink megszámolta, hogy ott van-e mindenki? Útközben a buszon nem történt semmi különös. Élveztük az utazást. Fent a hegytetőn remekül szórakoztunk. Hógolyót gyúrtunk, és az úttestre dobtuk. Az győzött, akinek a hólabdájára ráment egy autó. Visszafelé a jászberényi állatkertet is megnéztük. Volt ott róka, páva, tigris, oroszlán, mókus és még több állat. A Lehel Múzeumban sok érdekes, számunkra már csak múltat jelentő használati tárgyat, eszközt láttunk. Külön élmény volt a Lehel kürtje. Erről előzőleg már sokat hallottunk. Otthon elmeséltük, milyen jó volt." Tamás beszámolója mellé tanító nénije is írt néhány sort. Megtudtuk, elsős koruktól tanítja ezt az osztályt, nagyon szereti őket. Gondolom, ez abban is megmutatkozik, hogy vasárnap, a pihenőnapján viszi el „gyerekeit" országjárásra. Köszönjük mi is, és Kiss Mária tanító nénin kívül köszöntjük azokat a felnőtteket, akik hasonló szeretettel foglalkoznak veletek, kisdobosokkal!

Családi beszámolós levél következik, mely pályázatunkra érkezett. Piros Lajos negyedik bés (Ercsi, Dózsa György út 54. 2451) írja: *„A mi családunkban hatan vagyunk: anyu, apu, nagymama, aki Fehér Józsefné, Gyuri, a bátyám, Mónika, a húgom s jómagam, Lajos. A negyedik bé osztály Százszorszép rajának Nyulacska őrsében túra felelős vagyok. A bátyám hatodikos, a húgocskám még óvodás. Apukám Százhalombattán a Dunai Kőolajipari Vállalat EFO Villamos Üzemvitel 621 számú villamos fogadó dolgozója. Anyukám szintén Százhalombattán dolgozik, a Kőolaj és Gázipari Tervező Vállalat brigádvezetője. A nagymamám otthon van és nem dolgozik. Igaz, 71 éves, főz, takarít. Szüleim sokszor mondják néki, hogy menjen már, pihenjen, de ő ilyenkor azt mondja, hogy addig örüljünk, amíg ő bírja egészséggel! Hát így is van. Néha azért olvas, és tévézik velünk. Szombatonként a nagytakarításnál a bátyám takarít, a húgom s a nagymama anyunak segítenek a konyhán. Apuval mi a kertet tartjuk rendben. Délutánonként szépen felöltözve sétál együtt a család. A mi családunk sokat nevet, tréfál, és mindenki vidám természetű."*

Írtatok már ebben az esztendőben nevelőitekről, családotokról, szülőföldetekről, lerajzoltátok, mit tesztek a mi világunkért, és régi játékok leírását gyűjtögettétek. Most újabb feladat következik! Tavasz van, mindenki készítsen kiskertet! Ez lehet a nagy kert egy része csakúgy, mint például az erkély sarka. Rajzokat, beszámolókat várunk május 15-ig. A legsikeresebb munkákból szeptemberi számunkban készítünk összeállítást!

Ferkai Loránt: Ügyesítő játékszerek

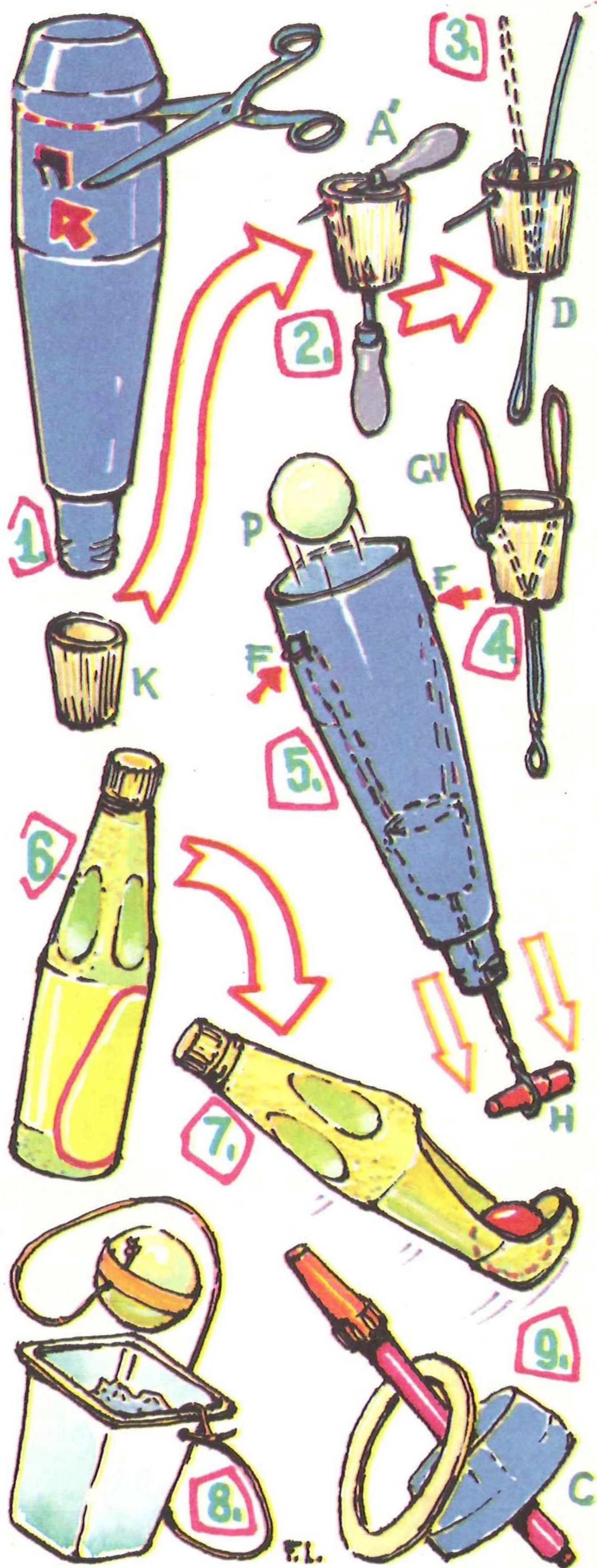
A kora tavaszi időszakban hol a szobában, hol a szabadban nyílik alkalmad egy kis testmozgással is járó játékra. Készíts ezért olyan játékszereket, amelyek ügyességedet fejlesztik, és a sportokban oly szükséges gyors reflexek kialakítását segítik elő. Leírunk itt néhány könnyen készíthető játékszert számodra.

Az első: „LABDAKILÖVŐ ÉS ELKAPÓ SZERKENTYŰ"! Fogj egy kúpalakú, — rajzainkon ultramarinás — mosószeres flakont (1.), vágd le ollóval a talprészét, és a vágástól pár centiméterre két kis fület szúrj, vágj a hengeres részen. Rajzunkon ezt piros nyíl mutatja. Ez a tölcsér lesz főrésze a kilövőnek. A flakon kupakját (K) csavard le, és a 2. ábra szerint dolgozd meg kissé: árral (Á) vagy nagyobb tűvel szúrd át egyszer alulról, majd felső pereme alatt még kétszer. Az így kilyukasztgatott kupak alsó lyukán dugj át (3.) egy felébe hajtott, 30 cm hosszú drótdarabkát (D), annak két felfelé néző szárát az oldalsó lyukakon dugd át, majd (4.) a drótvégeket meggörbítve egy-egy gumigyűrűt (GY) szoríts a végződések alá. Van tehát egy kupakod, ebből lefelé kissé összecsavart dróthurok nyúlik, a drótvégek pedig egy-egy gumigyűrűt tartanak. Dugd ezt a szerkezetet bele a flakontölcsérbe (5.) úgy, hogy a dróthurok a nyakon át lefelé kilógjon, majd a két gumigyűrűt akaszd be ügyesen a tölcsér felső részén nyírt (piros nyíllal jelölt) fülecskéibe (F). A fülecskéket ezután görbítgesd vissza a helyükre. Alul a dróthurok nyílásába dugj valami rudacskát, mondjuk egy filctoll hegyvédőjét (H). Ha most a tölcsérbe pingponglabdát (P) dobsz, a dróthurkot (H) lefelé húzod, majd hirtelen elengeded, a „lövedék" kirepül. Ha estében sikerül elkapnod, ügyes vagy! Ha ketten játszotok, társad feladata, hogy elkapja a labdát!

Másik játékunk neve „KAPD EL, DOBD EL". Flakonból készül, rajzunkon Olymposéból (6.). Vágj rajta ablakot, így a belétett tömör gumilabdácskát vagy kis rongylabdát fellódíthatod (7.), s elkaphatod, vagy pajtásoddal ide-oda dobálhatjátok. Pingponglabdát ne használj, könnyen félrepattan.

Joghurtos pohárra (8.) köss 80 cm hosszú fonalat, végére ragassz celluxszal pingponglabdát, s azt előrelódítva kapd el a levegőben. Csináld ezt addig, míg el nem hibázod, akkor pajtásod folytassa. Kinek sikerül többször?

Karikahajigáló „tőr" lehet egy filctoll vagy ceruza (9. ábrán „C"), a karikák szobában kávéfőzős vagy konzervzáró gumikarikák legyenek. Egyikőtök dobja a karikákat, a másiknak a tőrrel el kell kapnia. A tőr „markolata" az 1. ábra flakonjáról levágott, átszúrt talprész.

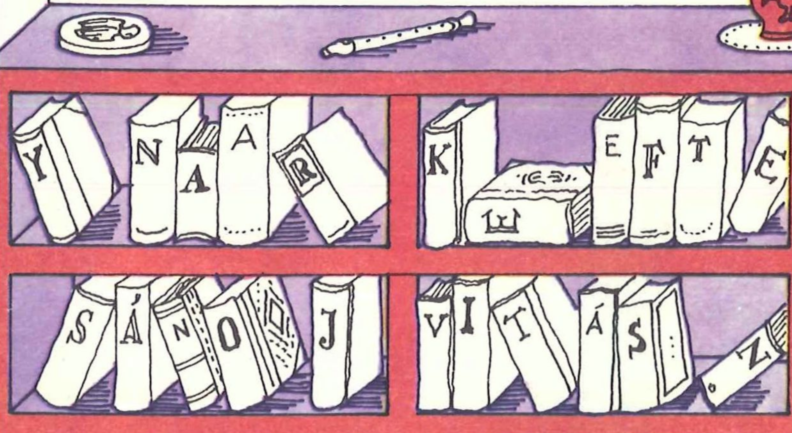
7

Márciusi fejtörő

Könyvespolc

A könyvek betűi egy költő és egy író nevét adják, ha helyes sorrendbe rakjátok őket.

1	2	3	4	5	6
7					
v	■	8		■	s
9			■	10	
s	■	11	12	■	l
13	14			15	
16					

Keresztrejtvény

Vízszintes: 1. Pokróc. 7. Névelővel kutyafajta. 8. Rag. 9. Juttat. 10. Állóvíz. 11. Sóhajtás. 13. Tus. 16. Virág.

Függőleges: 1. Ilyen virág a vízszintes 16. 2. Névelő. 3. Végtag. 4. Török rang. 5. Fölé. 6. Lánynév, ékezet fölösleges. 11. Felkiáltás. 12. Vízi állat. 14. Kuba közepe. 15. Kettős betű.

A keresztrejtvényből csak a vízszintes 13, 16, a függőleges 1 és 6 megfejtését kell megírnotok.

Gyufarejtvény

Rakjátok ki gyufából ezt a 12 négyzetet. 1. Vegyetek el 3 gyufát úgy, hogy csak 8 négyzet maradjon! 2. Vegyetek el 11 gyufát úgy, hogy csak 8 négyzet maradjon!

II EI ÁÁ Ú AUA ÁÁ

Közmondás

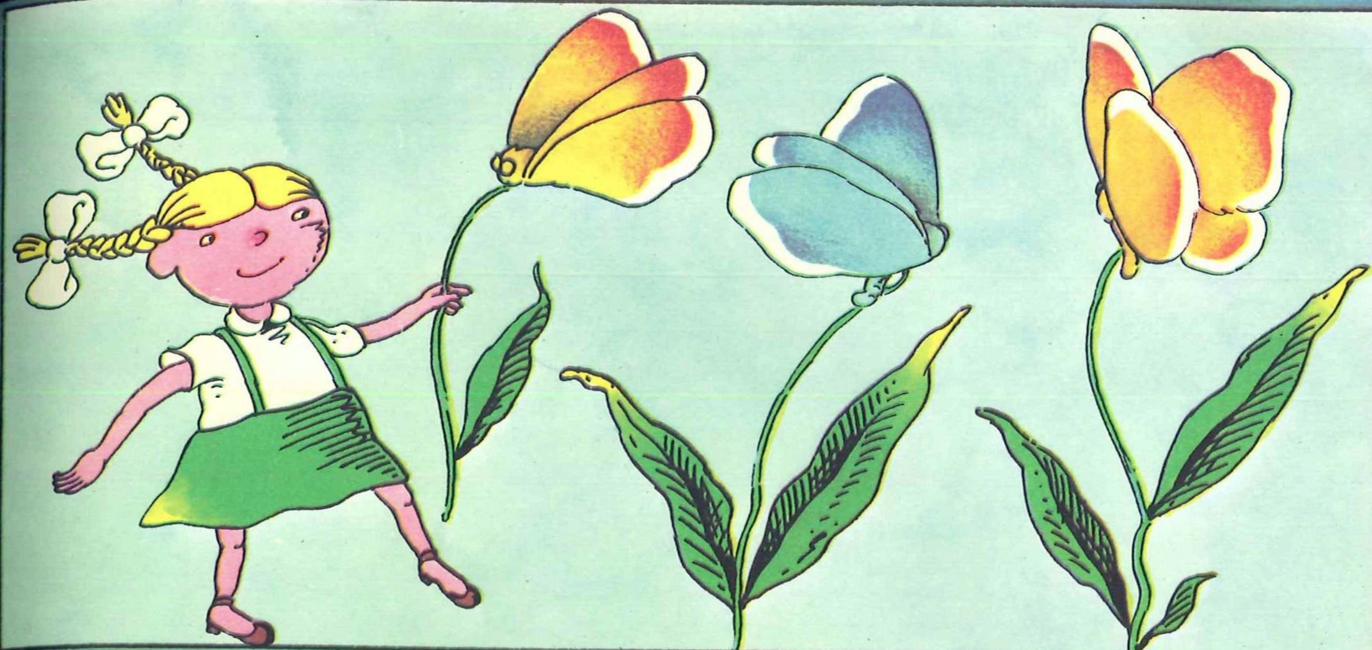
Melyik közmondás magánhangzóit írtuk le?

Figyelem! Ha mind a négy rejtvényt megfejtettétek (nemcsak a keresztrejtvényt!), írjátok le, de csak májusban küldjétek el majd a többivel.

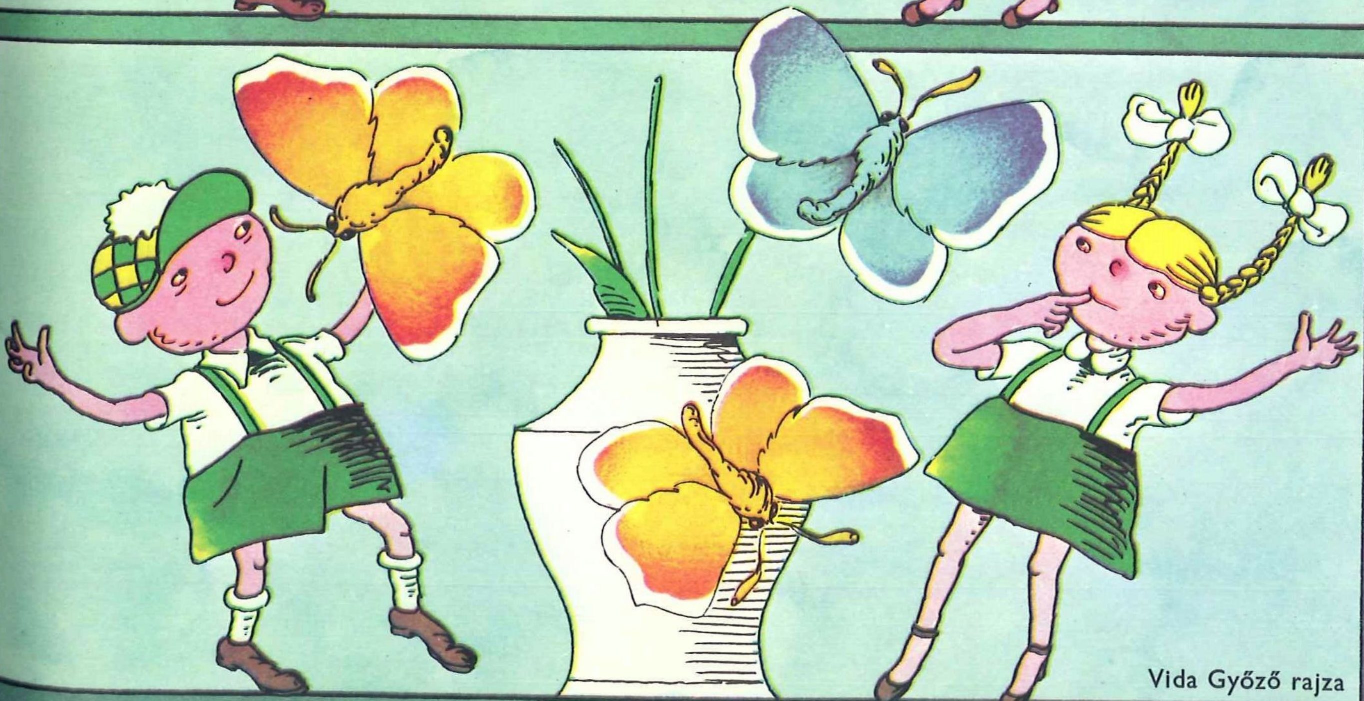
kisdobos

A Magyar Úttörők Szövetségének gyermeklapja XXIX. 3. sz.
Szerkesztő: Kelemen Sándor

Levélcím: Kisdobos szerkesztősége, 1502 Budapest, Postafiók 100. Telefon: 660-162
Kiadja az Ifjúsági Lapkiadó Vállalat. Felelős kiadó: dr. Petrus György
Kiadóhivatal: 1374 Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116-660. Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető bármely postahivatalnál, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben
és a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) 1900 Budapest V., József nádor tér 1. közvetlenül
vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámlára.
Megjelenik évenként tíz alkalommal.
Előfizetési díj 1 évre 50,— Ft, I. félévre 30,— Ft, II. félévre 20,— Ft, negyedéves előfizetés nincs.
Készült a Kossuth Nyomdában. 79.1089. Felelős vezető: Monori István vezérigazgató
INDEX: 25.442
HU ISSN 0450-3287
Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
A címlap **Görög Júlia**, a hátsó címoldal **Vida Győző** munkája

Vida Győző rajza

A tavaszi szép időnek,
Lám, hogy mindenek örülnek:
Erdők, mezők megzöldülnek,
A madarak zengedeznek.
(népköltés)

